

Η παιδαγωγική μέθοδος του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού μέσω των Διδαχών (Ηλίας Μογλενίδης, υπ. διδ. Θεολογικής Σχολής ΑΠΘ)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Στην εποχή του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού δεν υπήρχε συστηματική παιδεία. Ο φωτιστής του Γένους αντιλήφθηκε από νωρίς, πως έπρεπε να δώσει προτεραιότητα στην παιδεία με σκοπό να αφυπνίσει το Γένος. Η ελληνική γλώσσα σε πολλές οθωμανοκρατούμενες περιοχές κινδύνεψε να πάψει να ακούγεται. Τα γράμματα και η παιδεία έπεσαν σε αφάνταστη παρακμή. Συχνά έλεγε: «Δεν βλέπετε ότι αγρίεψε το Γένος μας από την αμάθεια και εγίναμεν ωσάν τα θηρία;» [73]. Η ρεαλιστικότητα και η διορατικότητά που είχε τον οδήγησαν, ώστε να προτρέπει τους Ορθοδόξους του Γένους μας να φτιάξουν ελληνικό σχολείο. «Να μανθάνουν τα παιδιά ελληνικά», διατί «η Εκκλησία μας, αδελφέ, είναι εις την ελληνικήν γλώσσαν», και «αν σπουδάξης εις το ελληνικόν σχολείον, αδελφέ μου, δεν ημπορείς να καταλάβεις εκείνα που ομολογά η Εκκλησία μας» [74]. Ο Κοσμάς, ως πηγή της παιδείας, βρίσκεται στην πρώτη γραμμή και κάνει την επανάστασή του. Η μόρφωση είναι για όλους τους

ανθρώπους ανεξαρτήτως ηλικίας και οικονομικής κατάστασης [75].

Με σκοπό την σωστή καθοδήγηση των ανθρώπων μέσω της σωστής μόρφωσης και την κοινωνικοποίηση τους στην δύσκολη κοινωνία που διέμεναν έχτισε σχολεία [76]. Το σχολείο μετά την οικογένεια συμβάλλει συστηματικά στην αγωγή και μόρφωση αλλά και στην ένταξή των ανθρώπων στην κοινωνία. Τα σχολεία ανήλθαν σε 210 ελληνικά και 1.100 κοινά [77]. Στις Διδαχές του έλεγε: «Φοράτε φλουριά και νομίζετε ότι σας κάνουν ανθρώπους. Το σχολείο σας μαθαίνει για τον Θεό, σας μαθαίνει τα ελληνικά, σας κάνει ανθρώπους, φωτίζει τους ανθρώπους να μάθουν τα μυστήρια, ανοίγει τις εκκλησίες και τα μοναστήρια. Χωρίς το σχολείο, περπατούμε στο σκότος» [78]. Το όραμα του Πατροκοσμά ήταν ξεκάθαρο. Την ανάπτυξη και ολοκλήρωση προσωπικοτήτων δια μέσου της διδασκαλίας, ώστε να μπορούν να αντισταθούν στον Οθωμανό κατακτητή και άλλους διαφόρους εχθρούς [79].

Ο τρόπος που επέλεξε, να κάνει πράξη τον οραματισμό του, ήταν οι διάφορες διδαχές του. Η καλλιέργεια και η διαμόρφωση επικοινωνιακού κλίματος είναι τα στοιχεία αποτελούν τα σημεία όπου δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα και σημασία ο Κοσμάς. Η παιδαγωγική του μέθοδος, από την πρώτη κιόλας διδαχή υπενθυμίζει τη σωστή σχέση διδάσκοντος και διδασκομένου για να γνωρίσει ο ένας τον ψυχικό κόσμο του άλλου. Πάνω σε αυτό το θέμα, ο Ελβετός παιδαγωγός Pestalozzi θα μας αναφέρει: «Ο Πατροκοσμάς, στηρίζει τη διαδικασία της αγωγής κατά κύριο λόγο στις σχέσεις δασκάλου-μαθητή, τις οποίες και θεμελιώνει στην αγνή και ανιδιοτελή αγάπη» [81].

Στη συνέχεια, ο Comenium θα μας χαρίσει μια εξήγηση περί των διδασκαλιών, λέγοντας: «Ο Κοσμάς χρησιμοποίησε τη μονολογική μορφή. Η επίδραση του δασκάλου σ' αυτή τη μορφή διδασκαλίας είναι αντίστοιχη με αυτή που ασκεί ο ήλιος σ' όλο τον κόσμο, απλώνοντας τις ακτίνες του πάνω σ' όλους τους

ανθρώπους» [82]. Κατά την διάρκεια της διδασκαλίας δέχονταν και ερωτήσεις. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνονταν οι στόχοι της διδασκαλίας με σκοπό την κατηχητική καθοδήγηση των ακροατών του. Επίσης, σε πολλά σημεία έχουμε και τον διάλογο που υποκινεί ο ίδιος ο Άγιος. Έτσι, διευκολύνει την επικοινωνία και την ενεργητική ακρόαση. Η διδασκαλία του υπήρξαν μύρο πολύτιμο. Οι Διδαχές του ευωδίαζαν από Αγία Γραφή και πατερικές μαρτυρίες. Η παιδεία του Χριστοκεντρική και αυτό ήταν το παιδευτικό του αίτημα. Σκοπός του ήταν να γνωρίσουν τον Θεό της αγάπης και μέσω αυτής να φτάσουν σε μια πνευματική πανδαισία.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

- 73. Β. Φανουργάκη, *Η Χριστιανική Γραμματεία μετά το 450*, Θεσσαλονίκη 1986, σ. 281.**
- 74. Ανδρέα Νανάκη (Μητρ.), *Το Οικουμενικό Πατριαρχείο στην Ύστερη Οθωμανική Αυτοκρατορία, από το Γένος και την Εθναρχία στο Έθνος*, έκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2013, σ. 165.**
- 75. Ιω. Κονγκούλη, *Εισαγωγή στην παιδαγωγική*, Έκδοση Ε΄, έκδ. αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 79.**
- 76. Ν. Ζαχαροπούλου, *Η παιδεία στην Τουρκοκρατία*, έκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1983, σ. 95. Βλ. και Ν. Ζαχαροπούλου, *Δωρόθεος Βουλησμάς επι τη βάσει των ανέκδοτων αυτού επιστολών*, (διατριβή επί διδακτορία), Θεσσαλονίκη 1969, σ. 12.**
- 77. Στ. Παπαθεμελή, *Η κοινωνική διάσταση των διδαχών του Κοσμά Αιτωλού, Το άλας της γης, η περί Ορθοδοξίας και Πολιτικής*, έκδ. Παρουσία, Θεσσαλονίκη 1999.**
- 78. Αρχιμ. Χρυσοστόμου Μαϊδώνη, *Ο γέροντας του Γένους*, έκδ. Ι. Μ. Αγίου Κοσμά του Αιτωλού, Αρναία Χαλκιδικής 2009, σσ. 244-245.**
- 79. Θεοφ. Σιμοπούλου, *Κοσμάς ο Αιτωλός, (1714-1779)*, Αθήνα 1979, σ. 195.**
- 80. Αρχιμ. Δημητρίου Αργυρού (νυν Μητροπολίτου Κεφαλληνίας), *Ιστορικά στοιχεία από το εν Βενετία κρατικό αρχείο για τον Άγιο Κοσμά τον Αιτωλό*, Επιστημονική Επετηρίδα ΑΕΑΒΙ, τόμ. Έβδομος, τεύχ. Α΄, Βελλά Ιωαννίνων 2013-2015, σσ. 153-180. Βλ. και Κ. Μέρτζιου, *Το εν Βενετία κρατικόν Αρχείον, Ηπειρώτικα Χρονικά*, έτος 15, Ιωάννινα 1940, σσ. 8-9. Βλ. και Άρτ. Ξανθοπούλου -Κυριακού, *Ο Κοσμάς ο Αιτωλός και οι Βενετοί (1777-1779), Τα τελευταία χρόνια δράσης του και το πρόβλημα των Διδαχών*, έκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1984, σ. 48.**

81. Μ. Μαρμασούλα, «Ο Άγιος των Ελληνικών σχολείων, Κοσμάς ο Αιτωλός», ό.π., σ. 79.
82. Γ. Μαρτζέλου, «Θεολογία και ζωή στις διδαχές του Αγ, Κοσμά του Αιτωλού», ό.π., σ. 396.